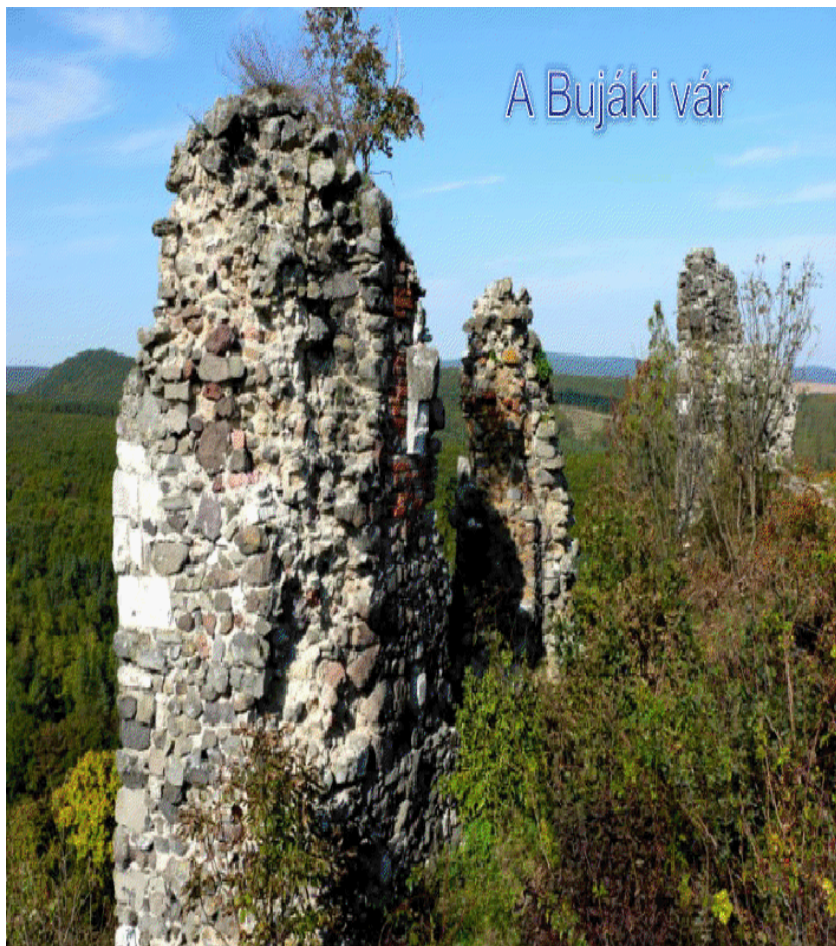

MAGVETŐ

FINTA ISTVÁN

*A borítón lévő kép címe: A Bujáki vár
Az Internetről kölcsönöztem, fotózója általam ismeretlen*

MAGVETŐ

KISREGÉNY

Írta:

FINTA ISTVÁN

1960-1970-es években, Balatonkenese-Üdülőtelepen,
korabeli kis írógépén.

Mostanában találtam rá, eredeti gépírásból
írtam át a számítógépembe:

A borítót és a regényt kiadásra szerkesztette leánya:

Finta Kata

2018. január 16-tól 19-ig

Magvető Benedek valahol ott született Erdély legkeletibb sarkában, egy ősi székely család ötödik gyermekeként. Bármilyen népes is volt egy ilyen székely nemes család, arra törekedett, hogy gyermekeit taníttassa; ha mindegyiket nem is tudhatta szűkös jövedelem miatt, legalább a legkisebbet. Bandi így került be a kézdivásárhelyi gimnáziumba. Ott a négy első osztályt elvégezte jeles eredménnyel.

A szülők úgy határoztak, hogy pedagógust nevelnek belőle, azért a tanulmányait Keresztúron folytatta az állami tanítóképzőben. Tanulmányainak eredménye itt sem volt rosszabb; sőt, ő volt az önképzőkör elnöke, és az intézet költője. Több versét közölték is az irodalmi folyóiratok. A siker volt az oka, hogy a szüleivel ellentétben úgy döntött, nem tanító, vagy tanár, hanem író lesz. Számításába beledörrent Szarajevóban egy pár lövés, mely a trónörökös-pár életét oltotta ki. A következmény közismert, kitört a világháború. Ez pontosan azon a napon történt, amikor az igazgatója atyai jó tanácsok kíséretében átadta neki az oklevelét. Vidám kedvvel vonult be. Pár kiképzési hét után már Marosvásárhelyre volt a tisztiiskolában. A daliás karpaszományos önkéntes hatással volt az ott bőven található ifjú szépségekre, akik közül Delinkére esett a választása. Az sem idegenkedett tőle, így megtörtént, hogy egy négy-szakaszos versikét reszkírozott meg, amely meg is jelent a fővárosi ÚJIDŐK-ben. Meg is volt a jutalma, a kislány részéről puszik formájában kiutalványozva, László ezredes részéről pedig harminc nap laktanyafogság formájában. Ebből megtudta, hogy a hadseregnél nem csak politikailag nem szabad, de a szerelmi-vallomásoknak szánt írásokat is előzetesen be kell mutatni cenzúrázás végett.

Nem esett kétségbe, ezután is ugyanúgy tetszettek a szökek, esetleg a barnák is. Versek is születtek, a cenzúra kikerülésével meg is jelentek, de már FINIS vagy DELTA fedőnevek alatt. A fedőneveit mindig csak egy-egy kislány ismerte, de ilyen akadt az ország majdnem minden városában, mivel háborús időben a katona sok helyen megfordul, és az nagyon előnyös, ha az érdemrendekkel feldíszített hőst, az állomáson, ahová érkezett, egy szép kislány várja.

Időközben ugyanis háromszor is megjárta a frontot, kitüntetések szerzett, előbb hadnagy, később főhadnagy lett, kétszer meg is sebesült. Nehéz lett volna eldönteni, hogy a lánykáknak a költő, vagy a daliás fiatal tiszt tetszik-e jobban.

A legutolsó háborús évben a honvédelmi minisztérium az aszódi repülőgépgyárba, - mely akkor, mint bútorgyár is működött, - osztotta be azért, hogy ott a munkásság hangulatát figyelje. Itt természetesen polgári ruhában, mint faszobrász szerepelt, dolgozott; gyönyörű rózsacsokrokat faragott a fehér lányszobák bútordarabjaira. A munkásság hangulatával ugyan nem sokat törődött; a heti jelentéseibe az írt, ami éppen eszébe jutott. Sokkal jobb szórakozást talált. Ugyanis a fővárosból majdnem minden este fiatal újságírók, zeneszerzők jártak le baráti találkozókra. Pista cigányprímás bandája akkor messze vidéken közismert volt, és remek kiruccanásokat csinálhattak, hol a Polgári-körben, hol pedig a régi gimnázium tornatermében. Víg gyerek volt a tornatanár is.

Itt születtek a még ma is közismert slágerek, búsongó szép magyar dalok. A dalszövegeket ő írta, a jelenlévő híres zeneszerzők sokszor mulatás közben dallamot adtak hozzá. Ezek ugyan nyomtatásban mind megjelentek. Mint katonának, a neve nem szerepelhetett azon, fedőnévként oda írták valamelyik jelenlévő újságíróét. Az is előfordult, hogy onnan egyenesen a gyárba ment szobrászkodni; de a fiatal még az ilyen terhelést is jól bírja.

Mint mindennek, így a háborúnak is egyszer vége lett, el kellett neki is helyezkedni a polgári életben, ami akkor nem is volt olyan könnyű dolog. Több téren próbálkozott. Továbbtanulásra nem volt kedve, a lapokhoz nem jutott bejutni, hogy terve szerint újságíró lehetett volna. A végén úgy döntött, hogy értékesíti az oklevelét, tanító lesz.

Abban az időben az elhelyezkedés nagy nehézségekbe ütközött, mert sok volt a menekült, először ezeket kellett kenyérhez juttatni. Mint erdélyi, ő is annak számított, így elérte, hogy a minisztérium beosztotta; remek helyre jutott, a Cserhát hegység egy eldugott völgyében volt egy kis falu: Cserhátszög. A lakosság, mivel ott iskola sohasem volt, mind analfabéta; csak hárman tudtak úgy írni, olvasni, ezek is a katonaságnál tanulták ezt.

Itt akadt tennivalója bőven, mert iskolaépület nem volt; egy félig felépült uradalmi istállót alakítottak át tanteremmé és lakássá. Gyerek volt elég, mert a szomszédos pusztákról, tanyákról is bejártak, az átlagos létszám negyven volt. Az idősebbek, különösen a férfiak esténként összegyűltek a tanteremben, így azokat is tanítani kellett. Azt elérte, hogy öt év múlva a faluban nem volt analfabéta, és a határ rohamosan nőni kezdett. Az esti beszélgetéseivel rászoktatta arra, hogy a közeli salgótarjáni bányavidék munkásságát ők lássák el tejtermékkel. Megtanította őket teavajkészítésre, és minden pénteken egész karaván indult a városban tehéntúróval, vajjal megrakodva. Ezekről szívesen vásároltak a piacon. Rászoktak arra is, hogy a sok savóval jól lehet malacokat is nevelni, így hízott disznókat is ők szállítottak a városba. Egy szomszédos háromszáz-holdas középbirto-
tokos belebukott a gazdálkodásba, ezt megvásárolták, később a szomszédos kétezer-holdas uradalomból szereztek még hozzá jókora darabokat. A kis község népe meggazdagodott. Ezt a tanítójuknak köszönhatték, aki rábeszélte őket, mit kell tenni. Az igaz, hogy neki meg nem maradt ideje az irodalomra. Nem sokat törődött ezzel, mert a szabadidejét úgy is vadászgatással töltötte; volt mindig jó pecsenyének való nyúl, fácán, fogoly, néha őz is. Feleségének, - mert röviddel odaköltözése után megházasodott, soha sem szűkölködött - volt mit főznie. Még akkor sem volt élelmezési gondjuk, mikor az évente egymás után érkező kis Magvetők jelentkeztek. Hat gyerekük volt, öt fiú és egy lány.

Akkor támadtak csak nehézségek, amikor a csemeték elérték a középiskolás kort; ugyanis mindegyiket internátusokban kellett elhelyezni, és ott havonta ötven-ötven pengő díjat kellett fizetni. Próbált kijárni segélyeket, de sem az egyház, sem az állam nem juttatott semmit. Így határozta el, hogy újból hozzáfog az íráshoz. A szerkesztők néha el-elfogadták egy-egy vers, vagy cikk közlését, de nagyon alacsonyra szabták meg a tiszteletdíjakat; öt-tíz pengőket, ha kapott. Regényt írt tehát, szerinte az remekműnek ígérkezett. A kiadótól azonban kegyetlenül lecsepülve érkezett vissza. Egy volt mulató cimborája látogatta meg, egy jó módú gyerek, aki csak szórakozásból riporterkedett az egyik napilapnál. Amikor elolvasta a lebírált regényt, egy ajánlattal lepte meg őt:

- Barátom! Te régen is csak fedőnevek alatt írtál; fedőnévnek odaadom neked az én nevemet. Nekem van pénzem, én kinyomtatatom; biztos vagyok benne, hogy sikert aratok. Adok neked érte ötszáz pengőt, ha sikeres lesz, többet is; ha ráfizetek, az én károm lesz.

Szüksége volt az ötszáz pengőre, megtörtént a vásár: a barátja irodalmi pályázatra adta be, és első lett a mű, ő pedig neves író. A közös szerzői munkát folytatták; írt ő verseket, cikkeket, regényeket. A barátjára sem panaszkodott, mert a jövedelmének nagy részét neki adta; az megelégedett a neves írói címmel.

Erről a különös üzletről senki sem tudott, a környékeliek legfeljebb azon csodálkoztak, hogyan tud hat gyereket neveltetni, mikor csak az internátusi díjakra majdnem kétszer annyit kell fizetnie, mint a tanítói fizetése.

Még a mindenre kíváncsi postáskisasszony sem tudott felvilágosítást nyújtani, mert postán pénze sohasem érkezett. Egyszerű volt a magyarázat: a barátja mindig a postatakarékpénztári csekkszámhlájára fizette be a neki járó pénzt, így ő a kifizetéseit mindig csekkel fizette. Még a felesége, s a gyermekei sem tudták, hogy miből telik az apjuknak arra, hogy tanulótársaik között ők voltak a legjobban öltöztetettek, sőt, talán nekik jutott a legtöbb zsebpénz is.

Már a legidősebb Magvető fiú a műegyetem négy évfolyamát is elvégezte, a lány és az egyik fiú érettségizett, a másik három is a középiskola legfelsőbb osztályaiba járt, mikor kitört a második világháború. Az apát, mint tartalékos tisztet, azonnal behívták, és egy műszaki alakulat parancsnokaként kiküldték a frontra, ahonnan hamarosan a halálának híre érkezett. A család csak akkor ébredt a helyzetük tudatára; nincs családfő, nincs pénz, csak az özvegyi nyugdíj.

Pali volt a legidősebb, huszonhárom éves, így a gond őt terhelte a legjobban. Első teendője az volt, hogy áttanulmányozta az apja iratait. Míg az apjuk élt, nem nyúlhattak az ő íróasztalához. Mikor Pali annak tartalmát áttanulmányozta, jött annak tudatára, hogy miből taníttatta édesapja a hat gyereket. Az íróasztal oldalrészből előkerült apjának minden régi kézírata.

Ebből látta, hogy valamennyi kedvenc slágert, melyet ő is olyan kedvvel dalolt, az ő apja írta, kedvelt regényeinek is feltalálta a kéziratát, a piszkozatot. Apja pontos ember volt, így pontos feljegyzést vezetett. Látta, hogy százat jól meghaladó verset, cikket, és egy sereg regényt értékesített; mindenestre annyit, hogy az érte kapott pénzből úri módon neveltetni tudta a hat gyermekét. Még a vevő íróra se nagyon haragudott, mert az, amint a feljegyzésekből megállapította, elég gavallérosan fizetett; annak csak az írói címre volt szüksége; valószínű, hogy írói pályája alatt tíz sort sem írt saját kezűleg.

Gondolkodott, hogy a birtokában lévő kéziratok alapján ne indítson-e plágium-pert, de értesült, hogy az író is meghalt. Egy halott emlékét nem gyalázhatta meg; aki - még ha kizsákmányolta is az ő apjának a tehetségét, de valóban nem volt rossz ember, hiszen éppen annak a gavalléros magatartása tette lehetővé, hogy mind a hatan tanulhattak, gondjuk nem volt eddig az életben.

Úgy határozott, hogy félbehagyja az egyetemi tanulmányait, és állást vállal, hogy testvérei is befejezhessék tanulmányaikat, ő majd azután elvégzi a hátralévő egy évet. Elég könnyen talált aránylag elég jól fizető alkalmazást; Saskövi Keövhy Soma kapitalista nagyvállalkozónál lett munkacsoport-vezető. Rendszerint útépitéseknél dolgoztak.

+++II+++

- Nos, Lizette lányom, hogy sikerült a vizsgád: széna-e, vagy szalma?

- Se nem széna, se nem szalma, hanem sokkal több annál; ha már a takarmányoknál tartunk, azt felelhetem, hogy abrak: kitüntetéssel tettem le az utolsó vizsgámat.

- Csak nem?

- De bizony! Úgy néz rám Papa, hogy most nem Saskövi Keövhy Lizette, nem naplopó gazdag kisasszony áll előtted, hanem Kövi Erzsébet, diplomás mérnök...

- Ehhez csak gratulálhatok. Már régóta vagyok nagyvállalkozó, így sok mérnököt is alkalmaztam, de te vagy a legcsinosabb köztük. Azért én mégsem alkalmaználak a vállalataimnál.

- Nem is vállalnék nálad munkát; nem felelnek meg az ízlésednek a te üzleteid. A lényeg úgy is az, hogy a lányod felnőtt, és most már önerejéből is fenn tudja tartani magát. Most már nem szorulok másra; még rád sem.

- Rám se? Csak nem bolondultál meg, hogy állást vállalj?

- De bizony, én állásba megyek, mihelyt tehetem. Hogyne mennék, mikor az embernek olyan apja van, aki nem is örül a lánya sikerének.

- A sikerednek örülök, de nem azért, amiért te. Annak örülök, hogy a lányom okos, de annak nem, hogy munkával akarja megkeresni a kenyerét. Az is bolond, aki akkor is dolgozik, ha a szükség nem kényszeríti arra. Okos az, aki a más munkájának gyümölcsét tudja hasznosítani. Miért dolgoznál te? Nem vagy te arra rászorulva! Miért dolgoznál, mikor százak, sokszor ezrek dolgoznak azért, hogy neked minden kényelmet biztosítsanak. A vállalataimon kívül is szép vagyunk van; hogy mást ne említsek, csak a Makó melletti ezerholdas uradalom; melyet már a vételkor a te nevedre írtam. Dúsan termő kövér föld az, egymagában is elegendő, hogy anyádnak és neked gond nélküli életet biztosítson. Azt te is jól tudod, anyád kitűnően ért a költségekhez...

- A különbség csak az, hogy én nem elkölteni, hanem megszerezni is szeretném a pénzt, a munkámmal!

- Ez csak gyerekes beszéd. Már mondtam, hogy te nem szorulsz arra, hogy pénzt keress. Arravaló vagyok én, hogy előteremtsem mindazt, amire szükségetek van, vagy a szeszélyetek megkívánja. Azt nem tagadhatod, hogy tanulj, hogy elvégezd a műegyetemet; de ezt is csak azért, mert a tudás emeli a nő értékét. Az, hogy te a tudáson felül ép testű is vagy, ráadásul csinos is, és mesésen gazdag, csak megsokszorozza értékedet.

Azt választhatod férjedül, akit csak akarsz. Azt már látom előre, hogy fognak a kezédért versengeni... így majd anyádnak is meghozod azt az örömet, hogy egy daliás arisztokratát hozol a családba, mint férjet. Téged meg is illet, egy báró, gróf, egy méltóságos, vagy kegyelmes...

- Vagy legalábbis egy félkegyelmes...

Tudom, hogy anyámmal együtt ez a legfőbb vágyatok, hogy rajtam keresztül törhessetek be a legfelsőbb tízezer közé. De azt ajánlom, hogy ne erőszakoskodjatok! Mindig makrancosnak tartotatok, de megígérhetem, hogy az is maradok. Rám nincs semmi hatással az, hogy valaki arisztokrata, gróf, vagy báró, nem imponál a méltóságos, sem a kegyelmes cím. Akit majd én kiválasztok, az legyen ember szívben, lélekben, cselekedetekben, munkában; röviden ezt úgy mondhatnám, hogy legyen férfi! Hogy ha egy ilyenre akadok, mit bánom én, ha csak „hallja kend” is a neve, címe...

Az apával történt beszélgetés végén az anyja lépett a szobába, és természetesen dorgálni, nevelni kezdte.

- Már megint az a paraszti modor, Lizette! Már megint kezdted a makrancoskodást? Majd én leszoktatlak erről! Bízsa csak rám a lányunk nevelését, Soma! Most már vége a tanulásnak, az iskolának; úgy fogsz élni, mint ahogy a rangodhoz, helyzetedhez illik. Mi ketten társaságba járunk, reprezentálunk... Ez elsősorban nekünk jó szórakozás, egyben elősegíti az apád üzleti-vállalkozásait. A fogadónapjainkon arisztokratákat, vezető pénzügyi kapcsolatokat, politikusokat, híres írókat, művészeket gyűjtünk össze. Férjet neked természetesen a legelső, az arisztokrata köréből választunk; így kerülünk vissza abba a körbe, ahonnan én jöttem. Sohase feledd, hogy én bárólány voltam, így félig te is az vagy. Nem azért mentem egy kurta nemeshez, - ezt nem szemrehányásként mondom, - hogy lesüllyedjek én is oda, hanem, hogy őt is magamhoz emeljem. Most már a te feladatod is, hogy visszakerüljünk abba a körbe. Az minket megillet.

- Tőlem ugyan lehet báró, vagy gróf is, ha megfelel az előbb mondott követelményeknek. Sajnos, ilyenekkel azokban a körökben még nem találkoztam.

- Ugyan, hogy mondhatod ilyet? Valamennyi, aki hozzánk jár, mind kifogástalan, igazi úriember. Különösen az a három gróf, akik az utóbbi időkben majdnem naponta megfordul nálunk... az világosan látszik, hogy a kezedre pályáznak.

- Vagy talán inkább a pénzemre, a várható nagy hozományra. Lehet, hogy annak a kedvéért még a kezemet is elfogadják, de csak, mint fölösleges ráadást. - Különben is mindig nevetnékem támad, amikor azt a hármat meglátom.

- Nem értem, hogy micsoda kifogásod lehet például Hideghéthy Benő gróf ellen?

- Nem sok. Papánál csak két évvel idősebb. Aztán hebeg, és meg van rogyanva a térde...

- Ej, ej, Lizette! nem szép a gúnyolódás. Az igaz, hogy kissé koros, de nagy tekintélyű politikus, az őseit egészen Töhötömig vissza tudja vezetni. Ezért az apró hibáért el lehet tekinteni.

- Én inkább az egész embertől eltekintek. Hiába, kénytelen vagyok nevetni, ha látom.

- Vagy ott a másik, igazán nem öreg, egy napon születettek, gróf Regőczey Tibi...

- Az a kis raccsoló majom? Hiszen annak mindig csurog a nyála... Nem hiszem, hogy önerejéből még az alsóruháit is magára tudná öltetni. Nem tett egész életében egy szalmaszálat sem keresztbe. A felesége majd varrhat neki egy nyálazót azzal a felirattal, hogy a „Mama kedvence”. Kíváncsi vagyok arra, hogy a tejbegrízt le tudja-e nyelni, ha valaki meg nem rágja neki?

- De gróf, főnemes, főrendiházi tag, őse Árpáddal jött be a honfoglaláskor. Sohasem szorult arra, hogy dolgozzon.

- De arra már rá van szorulva, hogy vagy egy gazdag köznemes, vagy még egy gazdagabb polgárlányt keressen feleségül, ha továbbra is heremódra akar élni...

- Ha te a férfiasságot nézed elsősorban, akkor a harmadik ellen igazán nem lehet kifogásod: Rakoncay a híres párbajhős és oroszlánvadász...

- A három közül a legnevetésesebb... Párbajhősnek reklámozzák, vagy inkább talán saját magát reklámozza; pedig ez a leggyávább ember azok között, akiket ismerek. Már az egyetemről ismerem a híret. Ott mesélték, hogy valóban volt három párbaja a szeretői miatt.

Azt te is tudod, hogy az ilyen párbajokat jó görbecsövű pisztolyokkal vívják, még egy mesterlövész sem találhat azokkal célba, legfeljebb a segédek élete foroghat veszedelemben. Bezzeg, mikor egy lovassági tiszttel kezdett ki, akkor megretirált, mert az, mint kihívott fél, a kardpárbajhoz ragaszkodott. Azzal már nem mert kiállni; addig csúrték-csavarták az ügyet, amíg végül egy jegyzőkönyvvel intézték el a párbajt, vagyis bocsánatot kért, mert féltette a fülét.

- Ugyan, hova gondolsz? - Egy oroszánvadász?

- Ez még a párbajnál is humorosabb. Feleségül vette a bankár lányát, jobban mondva, annak a pénzét, és már az oltár előtt elindult Afrikába, úgynevezett oroszán-vadászatra. Természetesen, - mivel unalmas lett volna egyedül a hosszú út addig, magával vitte a „Görlicéjét” is.

- Rossz nyelved van. Én láttam a szobáját, olyan az, mint egy múzeum, tele van oroszánbőrökkel, és más vadásztrófeákkal...

- Ezt, látod el is hiszem. Mert mi kell egy oroszánvadászathoz? Egy trópusi-sisak, lelőtt vadak, zulukaffer kísérők, középen egy vadász diadalmas pózban; természetesen egy fényképész, aki megörökíti. Az egyáltalán nem fontos, hogy ki sütötte el a puskát; az tudvalevő, hogy az idegenvezetők mind kitűnő lövők, már tudniillik, ha jól megfizetik. Én itt Pesten sokkal olcsóbban tudnék oroszánbőröket összevásárolni. De az eset vége az, hogy a bankárlány az én véleményem szerint, mint szűz-hajadon költözött át a másvilágra, természetesen a hozomány teljesen elfogyott, de a „Görlice” teljes épségben megmaradt, ma is virul, csak éppen egy másik pénzes feleségre volna szükség, hogy egy új kirándulásra indulhasson, most változatosság kedvéért a busmanok közé. Bizonyára onnan is hozna egy pár szép vadásztrófeát. Egyet biztosra merek állítani, hogy Mikike egy nagyobbacska hazai macska előtt is megszaladna...

- Lizette! Lizette! Jaj, sírba visz engem ez a lány...

- Hányszor kértelek, Mama, hogy ne hívj engem Lizettnek! Van nekem szép magyar nevem: Erzsébet. De legyen inkább Erzszi, Erzsók, vagy akár Böske, csak ne éppen Lizette! Amikor ezt hallom, mindig az a nyálás Tibi jut eszembe, és napokra elmegy az étvágyam.

- Nem tudom megérteni, hogy honnan szedte ezt a lány azt a paraszt tempót?

- Tőlem ugyan nem. Minden ősöm megfordulna a sírjában, ha ezt hallaná. Fogalmam sincs az úri modorról. Látja, Soma! Ez a maga nevelésének az eredménye. Hiába fogadtam hozzá a legkitűnőbb nevelőket, kigúnyolta, elüldözte. Előbb-utóbb engem is a sírba visz. Már meg is fájdult a fejem; megyek a szobámba és lepihenek. Bizonyos, hogy nemsokára vendégeink érkeznek, Tibi is, Miki is megígérték, hogy jönnek.

Lizette! Most már neked kell őket fogadnod.

- Ha ugyan meg nem szököm előlük. Ugyan én is megtehetem, hogy fejfájást színlelek.

+++IV+++

- Legalább rám lehetnél tekintettel. Mindig felizgatod anyádat. Az ilyen jeleneteknek mindig én iszom meg a levét. Az egész napom el van rontva.

- Hiába, ne haragudj, Papa, de nem bírom az ő grófjait. Mit bánja ő, ha tökkel-ütött, vagy vízfejű, csak címe, vagy rangja legyen.

Az inas lépett a szobába, egy táviratot nyújtott át.

- Nagyságos Uram! Egy táviratot hoztak, a postás azt mondta, hogy sürgős.

- Sürgős távirat? Szilárd mérnöktől érkezett. Valami baj van az útépítésnél. Lássuk csak! „A munka az egész vonalon jól halad, csak a hármas csoportnál van baj. Ha nem kapnak feleletet a beadványukra, holnap leállítják a munkát. Szilárd mérnök.” Azt a...! Majdnem csúnyát mondtam. Értelmesen megmagyaráztam annak a mérnöknek, hogy nem alkuszunk.

- Valami baj van, Papa?

- Van, és mégis, ne törődj vele! Nem én teremtettem sem az anyagot, sem az andezitet... Most én fizessek ezért többet, hogy ott nehezebb a munka? Jeán! Álljon elő az autó! Kimegyek a helyszínre. Magam vezetek.

- Igenis, Nagyságos Uram!

- Estére visszajövök.

- Papa! szeretnék veled menni. Szeretném, ha megismertetnél az üzleti ügyeiddel!

- Az ilyenek nem éppen asszonyféléknek valók...

- De mikor ez engem jobban érdekel, mint Tibi, és Miki gróf... - Most már, mint mérnököt is érdekelnek az ilyen ügyek. A tapasztalatokat az élet adja. Most ugyan még nem szorulok arra, mert te tartasz el, de jöhet egy nem sikerült vállalkozás, egy tőzsdei krek, egy csőd...

- Bolondokat beszélsz. Úgy ismersz engem, mint akinek nem sikerül valami? Engem még egy pár balul sikerült vállalkozás sem üthet a földhöz. Még akkor is megmaradna nektek az ezerholdas birtok; az a te neveden áll.

- Még az ezer hold is kicsúszhat a talpunk alól. Szerre a világon mindenütt földreformot sürget a nép; egy ilyen reform az ezer holdakat nyirbálná meg először. A kommunizmus pláne nem tűr magántulajdonokat. A jövőt nem lehet előre látni. Az pedig biztos, hogy a munkásság mindenütt szervezkedik; végeredményben a nép van többségben.

- Akárcsak Magvetőt hallanám, úgy papolsz te is.

- Magvetőt? Ki az?

- Az egy félbe maradt egzisztencia... a legjobb munkás, és egyben a veszedelem. Ő a hármasszámú munkacsoportom vezetője. Bizonyára az ő magvetésének köszönhetem, ha holnap ott sztrájkolni kezdenek. De elveszem attól a kedvét.

- Vigyél magaddal, Papa! Olyan kellemes volna most egy szép autó-túra. A múltkor említetted, hogy most gyönyörű tájon dolgozok; úgy szeretném én is látni! Az sokkal kellemesebb volna, pláne most, hogy a mama hasznavehetetlen: ha itthon maradok, Miki és Tibi a nyakamba szakad. Én szórakoztassam az arisztokráciának ezt a két szép gyöngyét? Halálra unnám magam. Ugy-e, magaddal viszel?

- Tőlem jöhetsz. Az irodában megvárhatod, míg én elintézem az ügyet. Útközben majd elmesélem az útéptés mai állását, hogy kíváncsiságodat is kielégítem.

- Jaj, de jó, köszönöm!

- Nagyságos Úr! Az autó előállt!

- Jeán! Jelentse a Méltóságos asszonynak, hogy az útéptéshez megyünk, és csak késő este érünk haza.

- Ugy-e, szépen halad ez a kocsi, valódi „Mercedesz”.
- Inkább csak nagy, így sokan férnek bele. Jobban szeretem a kis kétüléses kocsikat.
- Születésnapodra majd veszek egyet.
- Köszönöm, papa! Ilyen ügyekben igazán gavallér vagy!
- Vagy talán jó üzletember: növeli a hitelemet, ha a lányomnak külön kocsija van. Üzletembernél fontos a látszat is.
- Vagyis elkápráztatni másokat, hogy ne lássanak tisztán. Amint megfigyeltem, mindig útépitéseket vállalsz.
- Nem mindig, de gyakran; az útépités jól jövedelmez. Minden vállalkozás akkor jó, ha jól jövedelmez. Bármit szívesen vállalok, ha a profit biztosítva van. Természetesen a legjobbak az állami és közületi megbízások.
- Hogy lehet egy ilyen zsíros megbízatáshoz jutni?
- Itt tűnik ki, hogy ki az igazi kereskedő, a rátermett üzletember. Elsősorban jó összeköttetés kell, jó ismeretség: ezért jó, ha az embernek szép felesége, és szép lánya van. Ezek estélyein, fogadónapjain hasznos ismeretéseket lehet kötni.
- Szóval ott ismered meg azt, akivel üzletet akarsz kötni, akitől a megbízatás függ; röviden szólva, kihasználod a vendégeket.
- Csúnya szó az, hogy kihasználod; mondjuk inkább úgy, hogy kölcsönösen segítünk egymáson! Elhiheted, hogy az a fedhetetlen jellemű szó, nekem ezeket jelent a tőzsdén, de neki is, némelyiknél pedig egy-egy lepecsételt boríték is megteszi.
- Szóval olyan burkolt, leplezett megvesztegetés?
- Ez is csúnya szó; mondjuk inkább úgy, hogy bevett megszokás.
- Arra igazán kíváncsi vagyok, hogyan zajlik le egy ilyen ügy.
- Vegyük példának ezt a műutat! Ez a Budapest és Berlin közötti jobb összeköttetést szolgálja, de valóságban, mivel háború van, fontos felvonulási, átcsoportosítási hadiút; tehát sürgős.
- A kormány előírászerűen pályázatot hirdet. A pályázók zárt borítékban adják be az ajánlatukat. A munkálatokkal általában a legolcsóbb ajánlattevőt bízzák meg.
- Szóval egymás ellen alá-árvereztek?

- Ne hidd! Nagyon olcsó ajánlatot senki sem tesz; legalább harminc százalékos haszonhoz mindegyik ajánlattevő ragaszkodik. Felbontáskor majdnem egyeznek a végösszegek.

- Azt hogy éri el, hogy mégis a tied legyen a legalacsonyabb összeg?

- Az osztálytanácsos rendes vendége a mi estélyeinknek. Poharazgatás közben az inas átad neki egy vaskos borítékot, hogy most hozta a címére azt egy hordár. Én közben megkérem, hogy holnap mondjon be nekem egy telefonszámot. Csak az a csodálatos, hogy a telefonszám véletlenül egyezik a legkisebb ajánlattevő összegével. Nekem csak annyi a dolgom, hogy a részletesen kidolgozott ajánlatomba pótlólag bejegyzek pár számot. Beadom. Pár óra múlva, mikor a határidő lejár, felbontják, és az én ajánlatom a legkedvezőbb.

- Azt a bizonyos telefonszámot honnan ismeri az osztálytanácsos? Úgy tudom, hogy az ajánlatok zárt borítékokban vannak?

- Mint mérnök, jól ismered a mai fejlett technikát. Az biztos, hogy a tanácsos úrnak nagy gyakorlata van ezen a téren...

- Ez azonban nem tisztességes eljárás.

- A pénz, a tőke, és a tisztesség nem rokon fogalom. Ez az eljárás nem is olyan szokatlan, mondhatnám, hogy egyszerű üzleti fogás: az a jelszó, aki bírja, marja!

- Az ilyen szokásokhoz jó gyomor kell.

- Aki üzleti vállalkozásba kezd, annak fel kell készülni ilyenekre is. Jellemző erre ez a mostani vállalkozás. Az egyik újonnan alakult Rt be akart törni a már bevett vállalatok közé; hallatlanul alacsony ajánlatot tett; a kapott telefonszám legfeljebb tíz-százalék hasznot jelentett. Mégis én kaptam a megbízást.

- Miért vállaltad, ha csak kevés hasznot jelentett?

- Elsősorban azért, mert így is meghoz legalább negyven-ötven százalékot.

- Előbb csak tízet mondtál.

- Nekik, de nem nekünk. Nálunk a szerzett gyakorlat jelent sokat. Csak egy kis változtatás kell az eredeti terven. Például helyben van az építéshez szükséges anyag; tiszta nyereség a fuvardíj. Végül, amint azt te is tudod, hogy nagy a munkanélküliség, potya pénzért kaphatok munkásokat.

- Csak nem fizettek szegényeknek ilyenkor kevesebb munkabért?
- Tehetek én arról, hogy a sok éhes ember egymásra licitál? De ezek valóban lefelé licitálnak. A tőkeszerzés egyik legbiztosabb alapja a munkanélküliség jó kihasználása.

- Ez már igazán embertelenség.

- Az üzlet, az üzlet; a tőke sohasem volt emberséges.

- Így aztán igazán érthető, hogy a munkásaid sztrájkolni akarnak. Nekik van igazuk.

- Úgy van; nem tagadom, hogy igazuk van. Már előre röhögök Magvető barátomon; okos ember, jól számol, szerződést kötött velem, és valóban túrhetően kereshetnének, ha...

- Ha?

- Ha időközben meg nem változott volna a terv. A hármas munkacsoportot éppen oda osztottam be.

- És, ha csakugyan sztrájkolni akarnak?

- Azt ők kétszer is jól meggondolják. Azt ők is igen jól tudják, hogy még alacsonyabb munkabérért is annyi munkást kapok, amennyit akarok.

- Az biztos, hogy én rossz üzletember lennék, ilyen piszkos dolgokat nem tudnék elkövetni.

- Látod? Ezért nem említtem én otthon soha az üzleti ügyeket. A pénz sok kézen megfordul, bepiszkolódik tőle az ember keze. De folytassuk! Jelentékeny hasznot hoz az élelmezés is.

- Ti látjátok el a munkásokat élelemmel?

- Általában távol dolgozunk a falvaktól. A munkásoknak is kényelmesebb így. Nem adjuk mi sem drágábban, mint ahogy a kereskedelembe beszereznek; de így a miénk az üzleti haszon. Hozzájárul a nagybani beszerzése az árunak, és egy kissé silányabb ára is kellő hasznot hoz.

- Szegény munkások. És milyen alapon fizeted őket? Órabérben dolgoznak?

- Az órabér nem gazdaságos. A legtöbb munkás csak lazsálna, így lassan haladna a munka. Itt teljesítménybérezés van, akkordban, vagy albérletben dolgoznak.

- Albérletben?

- Igen. Úttest-folyóméterekben megegyeztünk, szerződést kötünk. Ahány méterrel előrejutnak, annyi kap a munkacsoport a vállalatától. Így jól keresnek, időre elkészül az út, nem forog veszélyben a bánat-pénz.

- Mire szolgál az a deszkabódé ott az út mellett?

- Már meg is érkezünk. Az a bódé a mi irodánk és a vezető mérnök lakása. Ha itt elkészülünk, egyszerűen szétszedjük, és távolabb összerakjuk.

- Ami a vidéket illeti, az csakugyan gyönyörű. Én is igazán szívesen lennék itt mérnök. Itt élvezet lehet a munka.

- Amint a példa mutatja, nem mindenkinek élvezet. A hármas csoport sztrájkolni akar. Magvető barátom nem élvezi, ő terhesnek tartja itt az életet. Nézzünk be az irodába! Zárva van az ajtó. Hol van az a mérnök?

- Egy cédulát látok az ablaküveg mögött.

- Csakugyan. Ez a mérnök írása. „A csoportnál vagyok. Ma délben leállt a munka. Szilárd mérnök.” Komolyabb a helyzet, mint ahogy gondoltam. Kimegyünk a csoporthoz, nincsenek messze, úgy két kilométerre lehetnek, ott a völgy kanyarulatánál.

- Szívesen maradnék itt. Innen remek a kilátás. Amíg ott elintézed a dolgod, elüldögélnék itt ezen a padon.

- Talán helyesebb is, ha itt maradsz. Ilyenkor modortalanok a munkások, rendesen nem szalonképes kifejezések röpködnek ide és oda. Azok nem fiatal lányok fülének valók. Lehetőleg hamar végzek. Addig szórakozzál itt.

+++VI+++

Erzsi egyedül maradt a kis padon. Gyönyörködött a táj szépségében. Már az autót is kellemes volt. Gondolkozott. Az igaz, hogy az autó gyorsan haladt, így nem sokat láthattam a szép vidékből, melyen átszaladtunk. Közben a papa beszédjére is kellett figyelni. Ma szokatlanul közlékeny volt.

Eddig sohasem akart az üzleti ügyeiről beszélni. Eddig is sejtettem, hogy piszkos dolog a pénzszerzés, hogy a tőke könyörtelen. Ma végre tisztán látok - gondolta. Én nem akarok így élni. Állást keresek.

A becsületes keresetemből is fenn tudom tartani magam ezután. Milyen jó így egyedül a szabadban, itt ezen a szép vidéken. Itt Tibik és Mikik nem rontják a levegőt. Ez a táj igazán gyönyörű. Nini, egy ember jön erre onnan a fák közül. Még arra fog gondolni, hogy megzavarodtam, mert egyedül vagyok és hangosan beszélek...

- Jó napot kívánok!

- Jó napot! A mérnök urat keresi?

- Igen. Öt. Vele szeretnék beszélni.

- Ezen a cédulán az áll, hogy a hármas csoporthoz ment.

- Akkor úgy látszik, elkerültük egymást; ő az úton ment, én az erdei ösvényen jöttem.

- Apám is őt kereste, utánament autón.

- Az autót már nem érhetem utol. Valószínű, hogy visszatérnek ide; a munkásoktól megtudják, hogy ide jöttem. Az a leghelyesebb, ha itt megvárom. De nem zavarom? Megengedi, hogy itt leüljek?

- Ne oda földre üljön, hanem ide mellém, a padra; elférünk ketten is.

- Igaz, elférünk, de azt nem tartom illendőnek. Különös kép volna; egy városi kisasszony, egy elegáns finom kis dáma, és egy kérges kezű munkás, egy kubikus egymás mellett...

- De úgy is mondhatta volna, hogy két természetszerető fiatal egymás mellett... Jóérzésű ember csak erre gondolhat: az én szememben nem a ruha jelenti az embert...

- Mégsem tartom helyesnek. Jó nekem itt a földön is: az én kenyéradóm, az asztalom, a párnám...

- És, ha én szépen kérem, akkor sem ül ide? Így legalább, amíg visszajönnek, kellemesen elbeszélgetünk. Így. Látja? Ez a helyes... - Maga már félig bemutatkozott; tudom, hogy kérges kezű munkás. Az én kezem ugyan nem kérges, de azért én is dolgozónak érzem magam: Kövi Erzsébet mérnök vagyok. Látom, hogy csodálkozik. Még gyerekek tart. Az ugyan igaz, hogy csak ma délben kaptam kézhez a diplomámat. Nem is gondolja, hogy milyen öröm az, hogy ezután magam kereshetem meg a kenyéremet. Az, hogy az embert más tartja el, olyan lealázó. Szerintem mindenki here, aki a más munkájából él.

- Ebben tökéletesen igaza van. Sajnos, ma még nagyon sok here van, aki a más verítékének gyümölcsét munka nélkül aratja le.

- Éppen ezért akarok én más lenni. Mennyit kellett harcolnom, míg megengedték, hogy nagy szükségem lesz a tudásra.

- Látszólag még kiskorú, de a gondolatai felnőttre vallanak.

- No, ugye? De én már bemutatkoztam, megmondtam a nevemet, de én magának még csak a foglalkozását ismerem.

- Egyszerű név az, olyan, amilyen én magam vagyok: a nevem Magvető Pál, a hármask munkacsoport vezetője.

- A félbe maradt egzisztencia... oh, bocsásson meg! Nem akartam megbántani. Ma így hallottam említeni, és azóta mindig ez jár az eszemben.

- Nincs miért haragudnom, mert igaza volt annak, aki azt mondta: félbe maradt egzisztencia vagyok...

- Ha nagyon szépen megkérem, megmagyarázná nekem, hogy miért?

- Nagyon szívesen. Nincs abban semmi szégyellnivaló. Az apám tanító volt, és mint ilyen, tartalékos tiszt. Hatan vagyunk testvérek. A tanítói fizetés kevés, jó, ha élelemre elég. Apám minden áldozatot meghozott értünk; taníttatott. Arra gondolt, hogy, ha én végzek, én is hozzá tudok járulni, hogy testvéreim is elvégezhesék iskoláikat. Én korban kötöttem a legidősebb vagyok. Minden nagyon szépen haladt, nekem már csak egy évem volt hátra a műegyetemen, mikor kitört a második világháború, és apámat, mint tisztet, azonnal behívták a katonasághoz. Természetesen a tényleges tisztekre itthon van nagyobb szükség, már csak azért is, hogy legyen, aki a nőket vigasztalja, így a háborúkat a tartalékos tiszteknek kell megvívni. Így ő azonnal a frontra került, és elesett valahol a Don környékén.

- Oh, mennyire sajnálom.

- Még az a nagy szerencse, hogy engem, mint családfenntartót, felmentettek. Az özvegyi nyugdíj kevés, de egyébként is legalább félélvbe telik, amíg azt kiutalják. A kismembereknek nehéz azt megmagyarázni azt, hogy „nincs”. Különösen akkor, ha az apám idejében sohasem szenvedtek szükségét.

Rám várt tehát a feladat, hogy legalább a betevő falatjukat előteremtsem. Megtettem. Ott hagytam az egyetemet, és most itt vagyok. Ezért mondták magának, hogy félbe maradt egzisztencia vagyok.

- Oh, de szép ez a jellemvonás: feláldozta magát azokért, akiket szeret. Akkor mi valóságban kartársak, kollégák vagyunk...

- Sajnos, csak majdnem.

- Abban biztos vagyok, hogy be fogja hozni ezt a kiesést, egy év nem sok, és befejezi, elvégzi az utolsó évet. Magában nagy az akaraterő, és azzal mindent elérhet. De szívesen dolgoznék én ilyen emberrel együtt.

- Hogy mérnök leszek, abban rendületlenül bízom, és azt is, érzem, hogy nincs is már olyan messze, hogy már megérkezik. Zokszó nélkül dolgozom tehát. Addig is boldogít az, hogy dolgozó-társaimat taníthatom, nevelhetem, öntudatra ébreszthetem. Jóleső érzés az, ha az ember látja, hogy társai megbíznak benne, s követik a tanácsait. Ez azt mutatja, hogy helyes, amit teszek, és igaz úton haladok.

- Ne haragudjon meg, de még egy, az előbbihez hasonlót említek; a nevét nem, mint családnevet említették előttem, hanem névelővel: „a magvető...”

- Hálás vagyok, hogy ez így van, hogy felfigyeltek rám. Ezt nyugodtan vehetem elismerésnek, sőt, még dicséretnek is: magvető vagyok a dolgozó társaim között. Valóban bátran hirdetem nekik az igazságot. A szétszórt mag megfogamzott, a dolgozók kezdenek összetartozni; az egy-akaratón lévő munkásságot nehezebb lesz kiszákmányolni. A munkaadóknak, nagyvállalatoknak máris gondot okoz ez. Hirdetem nekik, hogy már dereng előttünk a boldogabb jövő. Nem a születés, nem a rang, nem a vagyon, hanem a tehetség, a tudás, a munka lesz az értékmérő. Ma a dolgozó többség alkot, teremtet, a henye, tunya, dologtalan kisebbség pedig arat... a dolgozók veritékének gyümölcseit ma tétlenségben elhízott herék szórják szerteszét. Az ellentábor gúnymosoly kíséretében, a dolgozó-társaim szeretettel rebegik: „a magvető”...

- A magvető olyan szépen hangzik!

- Bocsásson meg nekem!

Nem volt szándékomban az, hogy propaganda előadást tartsak, csak a nyers igazságot soroltam fel, amit bizonyít is a kérges kenyér, és ez a rongyos ruha. Minél több ilyen magvető jár szerte az országban, annál hamarabb ragyog fel a nap. Magát, kedves kis mérnöknő, ez nem érdekelheti, mert jólétben, fényben, pompában él...

- Sőt, de fordítva mondhatom, hogy nagyon is érdekel. Olyan szívesen hallgatom. Lehet, hogy nem hiszi, de nekem is sokszor támadtak hasonló gondolataim. Engem ugyan nem a szükség hajt hasonló gondolatokhoz, hanem a lázadozó vérem: lángol, felforr, amikor igazságtalanságokat látok. Csak hírből hallok munkáról, nyomorról. Maga benne van, jól ismeri, de viszont én annál jobban ismerem a tobzódó semmittevők sáskahadát: érhető, ha megundorodtam tőlük. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy vágyom a szégyenségre; én jólétet akarok, melyet a munkámmal teremtek meg magamnak. Már csak az érzés is megnyugtató, hogy nem tartozom senkinek köszönettel.

- Csodálatos leány maga, de az még csodálatosabb, hogy én hiszem is, hogy az átérzései igazak. Pedig azt is látom, hogy a legmagasabb körökből való. Adja ide a kezét! Jóslatot mondok magának abból. Közeleg a vihar, megrendül a föld, sok minden összeomlik, de maga nem fog meginogni, mikor a kizsákmányolók alatt megrendül a föld. Ez a kéz elkényeztetett, puha, de tudni fog acélos is lenni, biztosítani tudja a tulajdonának a jövőt. Nekem nem szokásom, hogy bárkinek kezet csókoljak, de most arra kérem, hogy emlékezésül engedje meg, hogy megcsókoljam a kezét!

- Én szeretnék magával máskor is találkozni, elbeszélgetni!

- Ilyen eset csak egyszer történhet meg az életben; az a hely, ahol most van, nagyon messze esik a dolgozóktól, de én mégis bízom abban, hogy mi még találkozni fogunk az életben. Látja! Már is jön egy legyőzhetetlen akadály; közeledik az autó...

+++VII+++

- Szerencsénk van, itt találjuk azt, aki keresünk...

- Jó napot kívánok, Vezérigazgató Úr!

- Jó napot, Magvető! Amint látja, a munkásaitól jövök.

Beszéltem velük. Azaz beszéltem volna, de azok egyöntetűen kijelentették, hogy csak magával tárgyalhatok. Ahogy maga dönt, azt ők is elfogadják. És te, kislányom, hogy mulattál?

- Beszélgettünk Magvető úrral. Úgy sajnálom, hogy nem tehettem le az utolsó vizsgáit. Még jobban sajnálom a szegény özvegy édesanyját azzal a hat árva gyerekkel.

- Örökre lekötöleztetjé vagyok a kisasszonynak, hogy így együttérez velünk.

- Ne féltsd te a mi Magvető barátunkat! Meg tud az állni a maga lábán. Mi is tulajdonképpen a maguk kívánsága, Magvető?

- Kívánságainkat részletesen kifejtettük a beadványunkban, ami attól kezdve nem változott. Csak a legszerényebb kívánságok vannak abban összefoglalva. Azt nem akarjuk, hogy a vállalat károsodjon, de mi is élni akarunk.

- Nézze! Maga tanult, intelligens ember; szerződésünk van, azt be kell tartani.

- Hónapok óta betartottuk, nem lehet ránk panasza. De ezen a helyen lehetetlen azt teljesíteni, itt egyharmadát sem keressük, ami az ennivalóra is kevés; mi lesz otthon a családokkal?

- Az nem a vállalat dolga. Növeljék a teljesítményt, túlórázzanak.

- Alig hiszem, hogy ezt komolyan mondta! Ezen a részen az út helye sziklakemény; agyag, sőt, egy darabon valóban szikla, andezit. Itt előhaladni, keresni, lehetetlen lesz.

- Ezt ezelőtt kellett volna meggondolniuk, mielőtt a szerződést megkötötték.

- Meggondoltuk, megfontoltuk mi azt alaposan; abba nem volt hiba. A hiba csak később csúszott bele, amikor a vállalat megváltoztatta az eredeti tervet. Ott, ahol az eredeti terv mutatta, jól haladhatunk volna, ott homok vagy iszap a talaj, de itt, a patak másik oldalán sziklakemény agyag vagy andezit.

- Hogy jutottak maguk az eredeti tervekhez?

- Megnyugtatom, hogy nem azon az úton, ahogy a vállalatok szokták. De nem is ez a lényeg, hanem az, hogy nem az eredeti tervek szerint haladunk. Ez tehát megdönti a szerződéses kötelezettségeinket.

- Ebben nem a vállalat a hibás; a két kormány kívánságára történt.

- Lehet, hogy úgy van, lehet, hogy nem. Az a lényeg, hogy a vállalatnak a leghasznosabb, hogy változott az eredeti terv.

- Ugyan, mi hasznunk származhatna abból?

- Először is a patakon átvezető két betonhíd teljes költsége, az tehát tiszta nyereséget jelent. Nyolcszáz méterrel megrövidül az út, ennek a munkabére is haszonként könyvelhető el. Ráadásul helyben termelődik ki az anyag, az anyagért nem kell tehát fizetni, megtakarítást jelent a fuvardíj is.

- Határozottan jól tájékozott. Egy tanulatlan munkavezetőnek mindez nem tűnt volna fel. De mégis sajnálom, mert a vállalat nem fizethet többet, mint, amit a szerződés előír. Mit mondhatnék én a részvényeseknek?

- Csak egyetlenegy embert kéne a vezérigazgató úrnak meggyőznie, saját magát! Azt hiszi, hogy mi nem tudjuk azt, hogy az RT csak kalap, mely takarásra van szánva. Maga egyedül képezi az egész részvénytársaságot. A részvénytársaság zsebében van; a jövedelemnek is a nagyobb része a vezérigazgató fizetése, és a jutalmazásul megszavazott összeg; az osztalék nagy része is a zsebében marad. Nem tarom ésszerűnek a magatartását.

- Maga, Magvető, túlságosan is jól van értesülve, de ne higgye, hogy én is a fejem lágyára estem. Kár tehát itt vitatkozni. A lényeg, a szerződés. Az a kérdés, hogy megkezdik-e a munkát, vagy nem?

- Nem. Inkább hazamegyünk.

- Arra nem gondol, hogy a törvény nem ad igazat? Visszahozathatom a csendőrökkel...

- Azt megteheti, de dolgozni akkor sem fogunk.

- Értse meg, ember, a vállalatnak minden perce drága; október egyre át kell adnunk az utat, különben a bánatpénz odavész.

- Az nem a mi bánatunk lesz.

- Megtehetem azt, hogy más munkásokat hozok. Annyi embert kapok, amennyit akarok, sok a munkanélküli ember...

- De azok közt nincs szakértő, azok addig vasútépítésnél dolgoztak; gyanútlan munkás ezen a szakaszon meg se tud mukkanni. Különben is a szervezett munkásság nem engedi sztrájktróket a dolgozni. Azt előre jelezhetem, hogy ha velünk valami történik, minden csoportnál leáll a munka. Akkor valóban nem lesz kész októberre.

- Ezzel azt akarja mondani, hogy az egész útvonalon magvetősködött?

- Lehet, hogy én világosítottam fel azokat is, de lehet, hogy más. Egy bizonyos, az, hogy ma már mindenki szervezett munkás és szakszervezeti tag. Közös erővel meg tudjuk védeni az érdekeinket, ki tudjuk harcolni az életlehetőséget. A vállalat inkább örülhet, hogy csak ezen az egy szakaszon állt le a munka, ez is a mi igazságunk mellett bizonyít. Nem zsarolni akarunk, csak az igazságért harcolunk.

- Ez már mégis csak sok. Majd én teszek róla, hogy ne folyhasson itt szabadon a magvetés; úgy is mondhatnám, hogy kommunista izgatás. Még egy kísérletet teszek: nézze, Magvető, itt egy boríték, vastag, így sokat ér, a maga helyzetén sokat segíthet... Csak egyetlen szót szóljon, és a magáé...

- Apám! Ilyet nem tehetsz!

- Hallgass! Mi közöd hozzá? Csak segíteni akarok rajta, mert így is, úgy is az lesz, amit én akarok. Csak a békeség kedvért, jóindulatból gondoltam. Segélyként...

- Elég, mert megfeledkezem magamról...

- Kérem, Magvető Úr! Ne! Papa, lásd be, hogy a munkásoknak igaza van!

A kis mérnök szólt bele a vitába!

- Én is arra gondoltam, hogy egy kis pótdíj helyesebb volna, esetleg amíg ez a nehezebb szakasz tart, órabérben dolgozhatnának...

- Egyiketektől kérek tanácsot! Mérnök Úr! Hozza a telefont. Intézkedni fogok.

- Kérlek, Papa! Ne csinálj meggondolatlanságot! Ne hamarkodd el a dolgot! A munkásokban nincs rosszakarát, csak ők is élni akarnak!

- Mondtam, hogy hallgass! Semmi közöd ehhez. Még csak az hiányzik, hogy minden magvető kívánságát azonnal teljesítsem; a többi is vérszemet kapna; és akkor csak álom marad a ti többhónapos svájci utazásotok.

- Nyugodt lehetsz, hogy én nem megyek el oda. Azt, amit rám szánnál, engedményezd a munkásoknak!

- Hallgass! Kis engedély nagyra nő, terjed hólabdaszerűen, végül, mint lavina, engem is elsodor.

Majd én a magam módján intézem el ezt az ügyet. Két nő igényeit nem lehet semmiből kielégíteni.

- Én minden igényről lemondok; ilyen piszkos pénzből nem kérek többé. Már holnap állást vállallok. Magam fogom megkeresni a kenyeremet.

- Meggondolatlan, álmodozó naiv gyerek. Állást? Ma? Ma, amikor minden második villamosvezető mérnök? Állást egy nő? Egy gyerek? Ne nevettesd ki magad!

- Akkor leszek gyermekgondozó, mosogatólány, vagy cseléd; de egy percig sem eszek többé olyan kenyeret, amelyhez a dolgozók veritéke, és a nyomorgó családok könnye tapad. Már a holnapi nap megyek.

- Mégy, majd megmondom, hogy hova! Most azonnal be fogsz ülni az autóba. Majd otthon folytatjuk az eszmecsérét, számolunk! Nos, Magvető, ez a legnagyobb sikere; pár percig beszélgetett csak vele, és teljesen sikerült megmételyeznie...

- Tévedsz, ha azt hiszed. Már kiskoromban figyelni kezdtelek. A gyermek sok mindent lát, sokat megfigyel. Ez az oka annak is, hogy kiharcoltam, hogy tanulhassak, elvégezhessem az egyetemet is. Nem akartam tehetetlen báb lenni senki kezében. Tanultam azért, hogy meg tudjak állni a saját lábamon. Ez a mai nap csak igazolta, betetőzte a megfigyeléseim helyességét. Azt bizonyította be, hogy a pompázó ruhám szennyos pénzből származik. A dolgozók mélyére csak ma láthattam igazán. De most már elég...

- Valóban elég, te tiszteletlen gyerek. Majd otthon... Az anyáddal majd helyreigazítjuk a fejedet. Most pedig telefonálni fogok a csendőrségre.

- Ne tedd, mert csak addig a pillanatig vagyok a lányod!

- No, jó, jó, majd beszélsz te másképp is. Mérnök úr, adja már ide azt a telefont!

- Gondolja meg, Vezérigazgató Úr!

- Még maga is? A mérnökömtől sem kérek tanácsot. Azt azért fizetem, hogy végrehajtsa az akaratomat, és ne bírálgasson. Halló! Halló! A csendőrség beszél? Itt az ÚTÉPÍTŐ RT vezérigazgatója. Igen. Itt vagyok a színhelyen. Valóban sztrájkolnak... Az útnak feltétlenül kész kell lennie októberre; ez hadifontosságú útvonal.

Mind a két kormány ragaszkodik a határidőhöz. Nem csodálom, hogy megszegték a szerződést, mert itt olyan fékezhetetlen kommunista izgatás folyik, amilyenre még példa sem volt. Jól sejtik, valóban arról a bizonyos Magvetőről van szó. Mondhattam volna kisbetűvel is. Gondoskodni kell arról, hogy ne izgathasson, ne arathasson. A többi szükségtelen bántani. Ha ezt az egyet kiemelik, a többi úgy siet vissza a munkához, mint a birkanyáj... Egy félórán belül itt lesznek? Megvárom. A viszontlátásra!

- Csak abban az egyben tévedett a Vezérigazgató Úr: Ma már a munkásság nem birkanyáj!

Erzsi odasietett Magvetőhöz, megszorította a kezét, és azt mondta:

- Ne is legyen többé soha! Én senkit sem segíthetnék, de az biztos, hogy mindenben egyetértek, magukkal érzek. Ezt az egyet higgye el nekem, Magvető!

+++VIII+++

A háború a sztálingrádi csata után gyorsan véget ért. A győztes csapatok hazánkat is felszabadították. Megindult mindenütt az újjáépítés. A gyárakat, üzemeket szerte az országban kezdték helyrehozni. Dúsan termett a termőföld a földhöz jutott parasztság és az alakuló termelőszövetkezetek munkája nyomán. Az újjáépítés után megkezdődött az újat-építés is. Azok, akik a múltban helytállak, többnyire az élre kerültek.

A dolgozók állama megbecsülte azokat, akik a felszabadulás előtt is helytálltak azért, hogy létesülhessen. Azok, akiknek a tehetsége kiemelkedett dolgozó társaik közül, magasabb, vezető pozícióba jutottak. Szilárd mérnök is így lett a minisztérium osztályának a vezetője. A vasutak, utak helyreállítása, és újak építése volt a feladat.

A Balatonnál nem csak hogy a dolgozók tízezrei tölthették a fizetési szabadságukat, és üdülhettek, kipihenhették egy munkában töltött év fáradalmait, s erőt gyűjthettek a további munkára, hanem a szép táj vonzóereje is odacsalta más országok üdülni vágyó embereit; sokszorosára nőtt az idegenforgalom.

Az idegenből jövők nagy része nyugat felől érkezett, rendszerint a saját autóján; ezeknek az utak állapota miatt kerülőt kellett tenni, a fővároson át juthattak a Balatonhoz. Hogy ezek útját megkönnyítsék, és útközben a szép bakonyi tájakon is gyönyörködjenek, a kormány elhatározta, hogy Győrt Balatonfüreddel egy új autópályával köti össze.

Amikor ennek kivitelezésére sor került, Szilárd mérnök két régi ismerősére gondolt; ezeket meghívta, hogy keressék fel a minisztériumban; elsőként Magvető érkezett, akinek részletesen elmagyarázta a teendőket, ismertetve az elkészült terveket.

- Tehát vállalom úgy, ahogy megtárgyaltuk?

- Örömmel vállalom. Kedvem szerint való munka. Az igaz, hogy rövid a határidő, de meg lehet birkózni a nehézségekkel.

- A kormány minden támogatást megad. Az a lényeg, hogy időre elkészüljön az út. Földgyaluk, dömperek, teherautók, vontatók, exkavátorok minden mennyiségben rendelkezésedre állnak, de minden más gép is, amire szükség lehet. Természetesen elegendő emberi munkaerő is, hogy a gépek kiesés nélkül dolgozzanak.

- Csak egy kérésem van: hosszú az útvonal, egy ember nehezen tudja a munkát szervezni, ellenőrizni; egy hozzáértő segítőtársra feltétlenül szükség lesz.

- Erre már gondoltam erre. Már ki is szemeltem a társat. Meg fogsz lepődni. Ma délelőttre rendelttem ide. Ha vállalja a feladatot, még ma összehozlak titeket.

- Jó. Majd bejövök ide az értekezlet után. Most megyek vissza, mert a szünet ideje lejárt, és elnök nélkül nem lehet azt folytatni.

- Köszönöm mind a magam, mind a Párt nevében, hogy vállalom ezt az országra nézve rendkívüli fontos feladatot; már csak ezért is, mert az sürgős munka. A baráti államoknak is ígéretet tett a kormány, hogy időre be lesz fejezve, hogy az idelátogató dolgozók is könnyen juthassanak el a Balatonhoz. Azt meg már megszoktuk, hogy, amire Magvető elvtárs ígéretet tesz, annyi, mintha már kész is volna. Sokszor fogjuk egymást látni a készülő útvonalon, mert gyakran megfordulunk arrafelé.

- Mindig örülni fogunk a vendégeknek; tehát a gyakori viszontlátásra!

Alig, hogy Magvető kilépett az ajtón, a Központi Bizottság egyik titkára lépett a szobába.

- Előre megmondtam, hogy sikerülni fog. Talán senki sem merte volna elvállalni ilyen rövid határidőre, de Magvető, akit már a múltból is jól ismerek, különösen szereti az ilyen szinte lehetetlennek látszó feladatokat; de ő nem csak ígér, de teljesíti is, amit vállal.

- Úgy látom, hogy helyesen választottál főosztályvezető elvtárs, mert mi is olyan embernek ismerjük Magvetőt.

- Arról meggyőződtem, hogy a Bakony rejtett völgyeit már holnap motorzúgás veri fel.

- Ki az, akit a minisztérium segítőtársnak szemelt ki?

- Az egy ugyanolyan értékes ember, mint Magvető, én a magam részéről felelősséget vállalak érte. Éppen azért kérttem ide Regős elvtársat, a Párt hozzájárása nélkül nem akartam dönteni.

- Miért? Ha olyan kiváló? Lényegtelen, hogy párttag-e, vagy nem. A tudást, a hozzáértést pártonkívülieknél is ugyanúgy értékeljük. Kiről van szó?

- Itt a bökkenő! A származásával van egy kis baj. A neve: Kövi Erzsébet, okleveles mérnök.

- Én Kövi nevű mérnököt nem ismerek. Hacsak nem? Rémlik nekem valami. Két évvel utánam végzett a műegyetemen Saskövi Keóvhly Lizette?

- Igaz, róla van szó. Ez a lány Saskövhly Soma nagykapitalista leánya... De hiszen ennél nagyobb gazember még kevés volt a világon; ez egy díszpéldánya volt a népnýúzó táborának.

- Ebben száz-százalékig egyetértek, igazad van; azt én bizonyíthatom a legjobban, mert az alkalmazottja voltam.

- És a lánya, az a pompázó nagyvilági hölgy, a felső tízezer dédelgetett kedvence, aki arisztokrata anyjával mindenütt ott volt, ahol a pompát fitogtatni lehetett, ahol nagy gazdaságukkal tüntetni lehetett, kinek a fényképét hetenként láttuk a lapok „Társaság” rovatában?

- Úgy van, ez mind igaz. Én mégis ezt tartom a legalkalmasabbnak erre a feladatra.

- Nem értem, de gondolom, hogy érdekes magyarázata lehet.

- Ez a pompázó nagyvilági hölgy, a felső tízezer dédelgetett kedvence, hamarabb volt kommunista, mint mi, de nem csak szóban, de szívben, lélekben, kiállásban, tettekben is.

- Igazán kíváncsivá tettél.

- Életem legmegrázóbb élményét neki köszönhetem. Annak a jelenetnek hatása alatt kezdtem tanulmányozni a szocialista, kommunista eszméket; az ő hatásának köszönhetem, hogy bekapcsolódtam a munkásmozgalomba.

- Mikor volt ez?

- Nem sokkal a felszabadulás előtt. Saskövi Soma alkalmazottja voltam a berlini út építésénél. Ugyanott volt munkacsoport-vezető Magvető is. Sem ő, sem én a lányt addig sohasem láttuk. Annál az útépítésénél példa nélküli volt a munkásság kizsákmányolása. A végén nem bírták, sztrájkba léptek. Saskövi kiszállt a helyszínre. A lánya is vele jött. Magvető talán öt percig beszélt a lánnyal, de ez alatt is megállapíthatta, hogy a lány undorral gondol az apja piszkos üzleteire, és mindenben együttértett a dolgozókkal.

- Az lehetett olyan beszéd is.

- Jogosan lehetett ilyenre gondolni, de azonnal bizonyított a tett. A lány, aki azon a napon kapta kézhez a diplomáját, jelen volt a tárgyaláson, amelyet Magvető folytatott a munkaadójával a sztrájk ügyében. A lány először kérte, majd erélyesen avatkozott be a munkások érdekében. A vita elfajult, a lány és az apja összevesztek. A lány az apa szemébe vágta, hogy már kisgyermek kora óta figyeli a piszkos üzleteit és embertelenségét; diplomát is csak azért szerzett, hogy kiszabadulhasson a fertőből. Mikor Magvetőt a csendőrök elhurcolták, teljes lett közöttük a szakítás. Még csak arra sem volt hajlandó, hogy beüljön az apja autójába; a közel száz kilométer utat Budapesten gyalog tette meg.

- De természetesen pár nap múlva megvolt a nagy kibékülés?

- Sőt, éppen ellenkezőleg. A családja ugyan mindent megtett, megmozgatott, de ő hajthatatlan maradt. Mint mérnök, nem tudott elhelyezkedni, hiszen akkor a mérnökök legnagyobb része villamost vezetett, vagy mint alkalmi munkás, havat lapátolt; mosogatólány volt egy ideig a Gellértben. Később egy divatszalonnak volt a kifutója, végül egy lipótvárosi bankár két fékezhetetlen csemetéjét nevelgette.

- És a családja?

- Mikor látták, hogy hajthatatlan, kitagadták. Saskövi itt tette fel piszkosságaira a koronát; a lánya nevén állt Makó környékén egy ezerholdas uradalom; az apja ajándékozási szerződést írt a felesége javára, egyszerűen ráhamisította a lánya nevét.

- Mi lett a sorsa a felszabadulást követő időkben?

- Az sejthető. Apjától egyetlen örökség szállt rá, az, hogy ő egy nagykapitalistának a leánya, egy osztályidegen, egy ikszes. Ez meglehetősen rossz ajánlólevél volt; bárhová ment szegény, ezt vetették a szemére. Hosszú ideig szem elől tévesztettem, míg végül az egyik csepei nagyüzemnél bukkantam rá. Ott segédmunkás volt. Állandóan figyelemmel kísértem, érdekelt a sorsa. Ott mind' gyakrabban jelentek meg újításai, melyek nagy megtakarítást jelentenek a gyárnak. Sztahanovista lett, nem is egyszer, hatszor egymás után. Ma az egyik leghíresebb brigád vezetője.

- Kalapot emelek előtte. Beszéltél erről az ügyről már vele?

- Ma délre kértem ide. Először meg akartam hallgatni a Párt véleményét.

- A Párt mindig szívesen fogadja azokat, akik tetteikkel bizonyították be, hogy a szocializmus építői. Nekem az a véleményem, hogy olyan családban született...

- Ez volt az én gondolatom is.

- Most már csak az a kérdés, hogy vállalja-e ezt a feladatot? Az is lehetséges, hogy megszerette a jelenlegi munkáját.

- Azt hiszem, hogy örömmel vállalja majd, mert ez a szakmájába vág, és akkor az is megfigyeltem, hogy rajong a természetért; ott a szabad természetben végezheti a munkáját. Telefonon beszéltem vele. Megígérte, hogy ma délelőtt felkeres az irodámban. Arról természetesen semmit sem tud, hogy miért hívtam.

- Mondhatom, hogy igazán kíváncsi vagyok erre a leányra, és a további munkájára. Szokatlan az ilyen eset. Már én is meg vagyok győzve, hogy helyt fog állni. Azonban úgy gondolom, hogy menjünk vissza az értekezletre, mert a Párt részéről nekem kell felszólalni. De mi lesz, ha az elvtársnő időközben megérkezik?

- Megbízta a hivatalsegédet, hogy vezesse be ide, és adjon neki egy pár képeslapot, hogy azzal addig elszórakozzon, míg mi visszaérkezünk.

- Helyes. Menjünk tehát az értekezletre!

+++IX+++

Távozásunk után a hivatalsegéd lépett be a terembe.

- Úgy látszik, hogy visszamentek az értekezletre, nemsokára befejeződik, már csak a Párt küldöttségének kell az ügühöz hozzászólni. Addig itt foglaljon helyet. Hoztam egy pár képeslapot, el ne unja magát, addig olvasson.

- Nekem olyan ismerős a hivatalsegéd bácsi.

- Nekem is. De hol láttam? Csak nem Erzsike?

- De bizony, az vagyok. Ugye, maga Damó bácsi, a mi volt kertészünk? Mennyit mérgesítettem valaha, amikor megdézsmáltam a rózsáit, a szegfűket. Mindig megkergetett.

- Dehogyan haragudtam, lelkecském. A csillagokat is lehoztam volna az aranyos szőke csöppség kedvéért, mert bizony akkor ekkora volt, ni!

- Hova tűnt el tőlünk Damó bácsi?

- Nem bírtam ki. A papája ronda alak volt, az Isten nyugosztalja ott, ahol van; lenyúzta volna az a szegényről még a bőrét is. Ne haragudjon, hogy ilyen őszinte vagyok.

- Dehogyan haragszom, Damó bácsi. Sajnos, én sem mondhatok jobbat róla.

- Arról én is hallottam, hogy maga is otthagya őket. Mennyire sajnáltam akkor! Ma azt mondom, hogy helyesen tette. Mi lett volna magából, ha velük marad? Most itt áll előttem egy gyönyörű lány, és egy híres brigádvezető, újtó, és sztahanovista. Olvastam ám az újságokból.

- De azért én mégsem vagyok most olyan nyugodt. Hiába, egy nagykapitalista lánya vagyok, így osztályidegen; egyszer csak innen is kidobhatnak. Most is kidobhatnak. Most is úgy aggódom, hogy miért hivatott a főosztályvezető elvtárs. Csak nem lesz valami baj?

- Dehogyan lesz. Nagyon jó ember Szilárd elvtárs. Megbízott, hogy nagyon udvarias legyek magával szemben. Gondoskodjak a kényelméről. Hozzak képeslapot is, hogy ne unja magát, míg ők visszatérnek. Másképpen beszél, amikor valakire haragszik.

- Úgy gondolja, Damó bácsi, hogy nem kell aggódnom?

- Dehogyan kell. Itt a Nők Lapja. Két tele oldalt írt arról a híres csepeli brigádról. Mikor láttam abban azokat a képeket, még nem is gondoltam arra, hogy szerencse fogja érni.

- Viszontlátásra Damó bácsi!

+++X+++

- Azt mondta, hogy ma valami nagy szerencse fog érni. Igaza van, mert már is szerencse ért engem; egy igen kedves, régi ismerőssel. Milyen kevés ember van olyan, akit én a múltból látni szeretnék. Damó bácsi említette az előbb, hogy a főosztályvezetőt Szilárdnak hívják. Csak nem ő az a kis mérnök, aki olyan riadt szemekkel bámult rám, amikor papával hajba kaptam? Az érthető volt. Feltétlenül csak azt hitte, hogy megzavarodtam, amikor felrúgtam az apám piszkos millióit. Rendes embernek látszott az a kis mérnök, ő is kiállt a dolgozók mellett. Kár, hogy azóta sem hallottam róla.

Amint ezeken gondolkodott, Magvető Pál lépett be az irodába.

- Mintha beszédet hallottam volna... Jó napot, elvtársnő. A főosztályvezetőt keresi? Azonnal jön; már vége van az értekezletnek.

- Nini! A Magvető? Maga az csakugyan? Magvető Pál, a hármasszámú munkacsoport vezetője?

- Erzsi! Erzsike! Erre a találkozásra igazán nem számítottam. Bocsáss meg. Nagyon meglepődtem. Erzsinek szólítottam. Engedje meg, hogy helyesbítsek. Hogy van? Hogy került ide, a kartársnő?

- Nyugodtan szólítson ezután is a nevemen! Minden barátom Erzsikének hív, és én magát mindig a barátaim közé számítottam. Mégis jó volt a helyesbítés. Ebből megtudtam, hogy a félbe maradt egzisztencia ma már nem az. De akkor kartársnőnek mégis csak akkor szólíthatna, ha maga is brigádvezető volna a fémiparban.

- Én a régi hivatásomnál maradtam, kubikus vagyok ma is, a Győr-balatoni műutat építem. Csak annyi a különbség, hogy ma több gépnek parancsolok, mint akkor az embereknek, és a gépeim nem sztrájkolnak, mert bőven elláttam szokat olajjal, benzinnel; sztrájkra még az embereim sem gondolnak, jövedelmükkel elégedettek. Csak el ne felejtsem, köszönöm, hogy akkor a védelmükre kelt. Tudom, hogy ma is megtenné.

- Feltétlenül, ha nekik van igazuk. De egy „Magvető” nem lehet kizsákmányoló; ma aratja annak a gyümölcsét, amit akkor elvetett.

- Nem történt más, csak amiben akkor is rendületlenül hittem, bekövetkezett.

- És mondja, mi van az öt apróbb Magvetővel?

- Köszönöm, hogy azokról sem feledkezett meg. Azok bizony már nem aprók. Növésben már elértek, tudásban talán meg is haladtak engem. Nekik már a tanulás sem volt probléma, nekik nem kell attól félniük, hogy félbemaradt egzisztenciák lesznek. De mondja, Erzsike, magával mi történt ama emlékezetes nap óta? Az természetes, hogy hazament és kibékült a papával.

- Akkor rosszul ítél meg engem. Az a természetes, hogy nem mentem vissza, nem fogadtam el tőlük azóta semmit. Úgy megrázott apám durvasága, az a goromba csendőr-jelenet, hogy egy falat nem ment volna le többé a számon náluk.

- Sikertült valahol elhelyezkednie?

- Ebben az esetben igaza volt apámnak. Egy mérnöknek akkor nehéz volt állásba jutnia; nekem sem sikerült. Voltam mosogatólány, kifutó, neveletlen gyerekek nevelője, sőt, még napszámos is, csak éppen az, amihez értettem, mérnök nem.

- És a család?

- Kitagadtak. Valóban, nem volt rám szükségük. Csak csaláteknek lettem volna jó. Nekik az volt a céljuk, hogy egy arisztokrata férjet fogjak, hogy az által ők betörhessenek a magasabb körökbe. Erre én sohasem lettem volna hajlandó.

- Apjának minden hibáját ismertem, és ennyire jellemtelennek mégsem gondoltam.

- Megbűnhődött érte! Az én nevemen itt egy ezerholdas uradalom, azt átjátszotta az anyám nevére. Ezt csak hamisítással tehettem, mert azt sohasem írtam alá, ő egyszerűen oda hamisította a nevemet. Nem sok öröme telhetett benne, mert anyám megszökött a nekem szánt Miki gróffal; egy év nem telt bele, és elpárolgott az ezerholdas uradalom. Ma sem tudom, hogy merre járnak. Az apám vállalkozásai sorozatosan balul ütöttek ki, ráadásul jött egy tőzsde-krekk, követte a csőd: nem volt más választása, a halálba menekült.

- Ne haragudjon, hogy felbolygattam ezeket a fájó emlékeket!

- Őket sajnáltam, de nem fájt. Olyan élet után, amelyet ők éltek, nem következhetett más.

- Nekem örökre emlékezetembe vésődött az a nap. Még ma sem találok arra magyarázatot. Egy elkényeztetett gazdag lány összeült egy durvalelkű munkással, és egyenrangúként beszélgettek egymással. Mindezt az tetőzte be, hogy ugyanaz a dúsgazdag nő, a sohasem látott munkások érdekében összeveszett az apjával: odadobta a jólétet egy bizonytalan jövőért.

- Az, ami akkor történt, csak az utolsó jelenete volt színdarabnak, amely már gyermekkoromban kezdődött. Az iskolatársaim sohasem szerettek, nem barátkoztak velem. De a gyermek jó megfigyelő, hogy irigyelnek, de megvetnek. Az irigységet megértettem, de a másokra nem találtam magyarázatot. Figyelni kezdtem a szüleimet; rájöttem, hogy az a sok pénz nem tisztességes úton jön hozzánk. Engem ugyan mindennel elhalmoztak, de én már tudtam, hogy a pompához a dolgozók könnye és veritéke tapad. Ez volt az oka annak, hogy tanulni kezdtem, ezért szereztem diplomát. Űzött a szabadságvágy, hogy szabadulhassak a posványból. Magával már, mint diplomás találkoztam; vagyis olyan, mint, aki érzi, hogy meg tud állni a saját lábán. Akkor minden szava a szívembe vésődött, akkor maga igazán magvető volt: minden elhintett mag termékeny talajba hullott. A kérges kezű földmunkás egyenes, nyílt, férfias magatartása előidézte nálam a robbanást; én csak akkor születtem, akkor lettem ember.

- Akkor valóban hasonlítottak az érzéseink. A csendörök elvittek, hetekig kínoztak, arra akartak rávenni, hogy beszéljem rá a munkásságot a munka felvételére. Összegyűjtötték őket, eléjük állítottak. Csak annyit mondtam nekik: kitartás, közel van már a mi időnk...

Véresre vertek, aztán egy munkásszázaddal kiküldtek a frontra. Az életünk ott pokol volt, de nekem volt egy talizmánom: ha egy gyenge nő tudott erős lenni, erősen akarni, akkor én legyek gyenge, én a férfi? Valahányszor csüggedni kezdtem, gondolatban mindig megjelent előttem. Mindig láttam, erőt adott, kitartottam. Majdnem valamennyi társam odaveszett, de én megmaradtam. Most itt vagyok, hogy kifejezzem hálámat annak, akinek mindezt köszönhetem.

- De Pali! Az akkori kézcsók még ma is ott ég a kezemen, és most megint megcsókolta a kezemet...

- Hálás vagyok, és azt látom, hogy maga is megérti, mert a nevemen szólított. De most ugye, nem haragszik meg, ha rövid időre magára hagyom; ugyanis a mai értekezletnek én vagyok az elnöke... Eddig már biztosan keresnek, mert nekem kell bezárnom a tanácskozást. De így nem válhatunk el. Ígérje meg, Erzsike, hogy megvár itt engem. Mondja, mondja már, hogy várni fog!

- Jó, ígéretet teszek, várni fogom...

+++XI+++

- Itt vagy, Magvető kartárs? Jó, hogy rád találtam. Utánad küldtek, hogy mint elnök, tedd a kötelességedet, nincs, aki bezárja az értekezletet. Aztán siess vissza ide; fontos közlendőm van.

- Feltétlenül visszajövök, még akkor is jönnék, ha nem invitálnál.

- Óh, már itt is van az én brigádvezetőm. Most már nem csodálkozom, hogy az elnökünk megfélekezett a kötelességétől.

- Jó napot! Főosztályvezető elvtárs; hivatott, megjelentem,

- Nagyon örülök, kedves kartársnő, hogy újra láthatom. Csak maradjon ott, én is odaülök; nem lesz olyan nagyon hivatalos jellegű a tanácskozásunk. De úgy látom, nem ismer meg, nem emlékszik rám?

- De, most már igen; emlékszem arra a kis mérnökre, aki akkor olyan szépen viselkedett...

- Ne mondja, egész bátran kimondhatja, hogy, aki akkor még nem volt olyan gerinces, mint egy gyöngye gyereklány...

- De...

- Hagyja! Én tudom. Örökre emlékezetes marad nekem is az a jelenet, amelynek a főszereplője Kövi Erzsébet és Magvető Pál. Őszintén bevallom, hogy én csak abban a pillanatban lettem munkásbarát...

- Maga akkor nem is lehetett, az állása, a kenyere foroghatott kockán.

- Jól mondja; a megélhetésem azt írta elő, hogy a kapitalista nagyvállalkozó hűséges kiszolgálója, segítőtársa legyek a profitszerzésben, és a munkások nyomorításában... Valóban az voltam, de csak addig a percig.

- Nem vádolhatja magát; az alkalmazottnak a munkaadójához kellett igazodnia, hiszen azért fizette.

- Ugyanúgy, mint magának kellett igazodnia az apjához, az még szorosabb kötelék; és maga szét tudta tépni azt. Igazi példát adott nekem. Magvetőt elvitték a csendőrök, de ott maradt az ő és a maga szelleme: én vettem át a magvető szerepet, a munkásság vezetője lettem, és sikerült kiharcolnunk a béremelést. Ez volt az apjának az első vállalkozása, amely nem sikerült, amelyre ráfizetett. Azt maga értékelni sem tudhatja, hogy mit tett akkor.

- Csak azt tettem, amit a szívem és a jóérzés diktált.

- Sokkal többet tett akkor annál. Azóta állandóan figyelem az életútját, csodálom a kitartását. De talán térjünk rá a tárgyra, ami miatt ide hívtam. Egy nagyon fontos kérésem van magához.

- Ha tehetem, teljesíteni fogom.

- Egy nagyon fontos feladatról van szó, amelynek végrehajtására csak rövid idő áll rendelkezésre. A munkát határidőre, de ha lehet, határidő előtt kell teljesíteni, befejezni. Ide erősakaratú, kitartó emberek kellenek. Én ilyent csak kettőt ismerek a mérnökök között, magát és Magvetőt.

- Engem és Magvetőt?

- Maguk ketten, mint társak.

- Mi ketten, mint társak?

- Nyilatkozzék! Vállalja-e ezt a feladatot? Amint látja, most jön Regös elvtárs, őt el kell kísérem. Szóljon meg: vállalja?

- Magvetővel? Igen! Magvetővel mindent...

+++XII+++

- Regős Elvtárs! Engedd meg, hogy bemutassam az Útépítő vállalatunk másik vezetőjét, Kövi Erzsébet főmérnököt!

- Nagyon örülök, hogy megismerem a kartársnőt; sok szépet-jót hallottam már magáról.

- És... És... Nem leszek már ezután osztályidegen?

- Nem is volt soha az. Igaz ugyan, hogy a sorsa kapitalista környezetbe vezette, mindennel elhalmozta. Nincs nehezebb dolog, mint a tőke igáját lerázni; maga megtette azt, a szíve már akkor is velünk, a dolgozókkal érzett. Olyan példát mutatott, amelyet kevesen mernek, még kevesebben tudnak valóra váltani.

- Köszönöm. Ígérem, hogy nem fognak bennem csalódni.

- Tudjuk, aki az igazságért harcolt a múltban is, az ezután se tér le arról az útról. Majd a munkahelyén is felkeressük, hogy újabb példát kaphassunk magától. Megyek, és úgy búcsúzó, hogy a viszontlátásra!

- Kartársnő! Még egy beszélgetés várja; Magvető kartárs megkért arra, hogy tolmácsoljam az ő kérését, hogy itt várjon rá. A társaknak különben is meg kell ismerniük egymás, és meg kell tárgyalni a munka, a jövő feladatát.

- Meg kell beszélnünk a jövő feladatait... Talán csak álmodom. Erre nem számítottam, erre nem voltam felkészülve. Köszönetet mondok a bizalomért; a társ helyt fog állni ez alkalommal is.

- Ezért inkább mi mondunk köszönetet.

- Viszontlátásra, a Balatonnál...

+++XIII+++

- Elmentek... Felmentettek... Megbízta... Fontos feladattal bíztak meg. Valóság lehet az, hogy dolgozhatok, alkothatok? Vele együtt, mint társ, Magvetővel? Palival?

- Igen, vele együtt, mint társ, Magvetővel, Palival, azaz velem Erzsike. Kettőnknek könnyebb lesz a nehéz feladat; de mi helytállunk, és megoldjuk becsülettel...

- Helytálltam, és megoldjuk becsülettel...

- Nehéz, rögzös volt az út, melyen eddig haladtunk, a csendőrszurony, és a korhadttársadalom választott el minket egymástól, de most már összefűz a közös munka, együtt haladtunk a közös cél felé.

- Hogyne dolgoznánk mi tökéletesen, hogyne fejeznénk be azt időre, mikor mi ott a saját magunk útját építjük, amely a mi végcélunkhoz vezet, nemcsak a Balatonhoz, hanem a boldogságunkhoz is...

- Mert ez az út valóságban a mi nászutunk... Te is így akarsz, Erzsikém?

- Csacsi vagy Palikám! Én már akkor is ezt akartam...

❧ Vége ❧

A Gelencei és Pávai Finták címere